

ΤΟ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

ΤΟ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΩΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΟΡΟΣ

1. Ορισμός του Ανατολικού Ζητήματος.

- Ορισμός: Ανατολικό Ζήτημα ονομάζεται το διεθνές ζήτημα που προκλήθηκε από τη βαθμιαία υποχώρηση της ισχύος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και την πλήρωση του κενού που προέκυψε από αυτή την υποχώρηση στην Εγγύς Ανατολή και ιδίως στη Χερσόνησο του Αίμου

2. Αρχή της παρακμής της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (17ος αιώνας)

- Τέλος των οθωμανικών κατακτήσεων (1669: κατάληψη της Κρήτης: τελευταία μεγάλη επιτυχία)
- Οικονομικά και διοικητικά προβλήματα.
- 1683: Αποτυχία στη δεύτερη πολιορκία της Βιέννης (τέλος επεκτατισμού).
- Νέοι αντίπαλοι:
  - Οι Αψβούργοι (παλιοί) και οι Ρώσοι (νέοι) εμφανίζονται ως αντίπαλοι των Οθωμανών.

ΤΟ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΚΑΤΑ ΤΙΝ 18Ο ΚΑΚ 19Ο ΑΙΩΝΑ

1. Νέα φάση: Εκδίωξη των Οθωμανών από την Ευρώπη.

- Αλλαγή στόχων:
  - Από την επέκταση των Οθωμανών → στα σχέδια εκδίωξής τους και διανομής των εδαφών τους.
- Κύριοι πρωταγωνιστές εναντίον των Οθωμανών:
  - Αυστρία και Ρωσία επί της Μεγάλης Αικατερίνης (αντί για Ισπανία, Βενετία, Πάπα).

2. Γαλλική παρουσία στην περιοχή – Αρχή νέας φάσης (1797-1798)

- 1797: Οι Γάλλοι καταλαμβάνουν τα Επτάνησα.
- 1798: Εκστρατεία του Ναπολέοντα στην Αίγυπτο εναντίον των Οθωμανών.
  - Η Πύλη καλεί Ρώσους για βοήθεια.
  - Ο Ρωσικός στόλος περνά για πρώτη φορά από τα Στενά → στο Αιγαίο και στο Ιόνιο → Κατάληψη Επτανήσων.

3. Βρετανική εμπλοκή – Ναυμαχία του Αμπουκίρ (1798)

- Βρετανοί βοηθούν την Πύλη στην Αίγυπτο.
- Καταναυμαχούν τον γαλλικό στόλο στο Αμπουκίρ.
- Αποκαθίσταται η εξουσία του σουλτάνου στην Αίγυπτο.

4. Απελευθερωτικά κινήματα & πολιτικές εξελίξεις.

- 1828-1829: Ρωσοτουρκικός πόλεμος οδήγησε στη Συνθήκη της Αδριανούπολης (1829):
- Αποτελέσματα:
  - Αυτονομία της Σερβίας.
  - 1830: Ανεξαρτησία της Ελλάδας

Να εξηγήσετε το περιεχόμενο του παρακάτω ιστορικού όρου: Ανατολικό Ζήτημα

Σωστό/ Λάθος.

Το Ανατολικό Ζήτημα προέκυψε από τη βαθμιαία ενίσχυση της θέσης της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στην Εγγύς Ανατολή και στη Χερσόνησο του Αίμου.

Το Ανατολικό ζήτημα προκλήθηκε από τη βαθμιαία ισχυροποίηση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας κατά τον 17ο αιώνα.

Το Ανατολικό ζήτημα προκλήθηκε από τη βαθμιαία ισχυροποίηση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας κατά τον 17ο αιώνα.

Να επιλέξετε και να γράψετε τη σωστή απάντηση για κάθε ομάδα από τις ακόλουθες ερωτήσεις:

1. Το Ανατολικό Ζήτημα προκλήθηκε από τη σταδιακή υποχώρηση ισχύος της:

- α. Αυτοκρατορίας των Αψβούργων
- β. Ρωσίας
- γ. Οθωμανικής Αυτοκρατορίας
- δ. Γαλλίας

Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

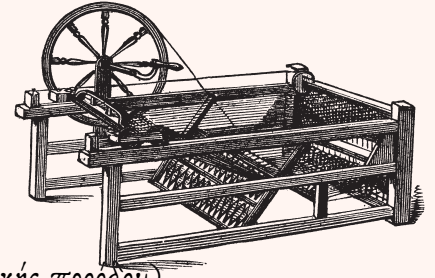
Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ

1. Γενικά στοιχεία

- Η Βιομηχανική Επανάσταση ξεκίνησε πρώτα στην Αγγλία και οφείλεται σε συνδυασμό κατάλληλων συνθηκών (οικονομικών, τεχνολογικών, κοινωνικών)

2. Εκβιομηχάνιση στον τομέα της κλωστοϋφαντουργίας.

- Τέλη 18ου αιώνα: Ραγδαία αύξηση της ζήτησης για βαμβακερά.
- Πρόβλημα: Αδυναμία κάλυψης της ζήτησης με παραδοσιακές μεθόδους.
- Λύση: Τεχνολογικές καινοτομίες:
  - Μηχανική ανέμη «Κλώστρια Τζένη»
  - Άλλες μηχανικές εφευρέσεις → Ατμομηχανή (κορύφωμα της τεχνολογικής προόδου).

3. Οικονομικοί και κοινωνικοί παράγοντες.

- Συσσώρευση κεφαλαίων από την Εμπορική Επανάσταση.
- Διαθέσιμο εργατικό δυναμικό:
- Αγροτικό Πλεόνασμα
  - Προερχόμενο από τις περιφράξεις κοινοτικών γαιών, το οποίο κάλυπτε τις διατροφικές ανάγκες).
- Αποικιακό πλεονέκτημα:
  - Έλεγχος στις πηγές των πρώτων υλών.
  - Οι αποικίες ήταν αγορές για τα βιομηχανικά προϊόντα, που δεν καταναλώνονταν στην Αγγλία.
  - Εμπορικός στόλος για ασφαλείς μεταφορές.

Εμπορική Επανάσταση: Η περίοδος της ευρωπαϊκής οικονομικής επέκτασης της αποικιοκρατίας και του μερκαντιλισμού, που διήρκεσε περίπου από το 1520 έως και το 1650. Οι εξερευνήσεις του 15^{ου} και του 16^{ου} αιώνα επέτρεψαν στις ευρωπαϊκές δυνάμεις να δημιουργήσουν εκτεταμένα δίκτυα διεθνούς εμπορίου και να συγκεντρώσουν μεγάλες ποσότητες πλούτου

4. Υποδομές, φυσικοί πόροι και θεσμοί

- **Ανεπτυγμένο συγκοινωνιακό δίκτυο**
  - Πλωτές και οδικές μεταφορές.
- **Πλούσια κοιτάσματα γαιάνθρακα:**
  - Σε βάθος κατάλληλο για εξόρυξη με τα μέσα της εποχής.

Στοιχείο που αποτελεί πλεονέκτημα, γιατί:

1. Είχαν ατονήσει οι συντεχνίες

2. Δεν προβάλλονταν προσκόμματα (δυσκολίες) στην ανεξέλεγκτη παραγωγή προϊόντων

- **Αναπτυγμένο πιστωτικό σύστημα.**
- **Νομοθεσία υπέρ της αγοράς**

Συντεχνίες: Επαγγελματική οργάνωση κλειστή και αυτοδιοικούμενη, που αναπτύχθηκε στη Δ. Ευρώπη κατά τον Μεσαίωνα. Οι συντεχνίες είχαν την αποκλειστικότητα στην παραγωγή και διακίνηση συγκεκριμένων προϊόντων

5. Χαρακτηριστικό της Αγγλικής εκβιομηχάνισης.

1. Συντελέστηκε από τον ιδιωτικό τομέα.

2. Σε συνθήκες ελεύθερης αγοράς, χωρίς κρατική παρέμβαση.

- Το υφιστάμενο νομικό καθεστώς ευνοούσε την ανάπτυξη ιδιωτικής πρωτοβουλίας και λειτουργούσε σε μεγάλο βαθμό υπέρ του κεφαλαίου

Η ΑΚΜΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑΣ

Η ΑΚΜΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑΣ

1. Αίτια της νέας αποικιοκρατίας (19ος αιώνας)

1. Οικονομικά

- Αναζήτηση νέων αγορών
- Ανάγκη για πρώτες ύλες

2. Ιδεολογικά

- Πίστη στην ανωτερότητα του δυτικού πολιτισμού - «Χρέος του λευκού ανθρώπου»
- Μεσσιανισμός

3. Εθνικισμός

- Οι αποικίες ήταν απόδειξη ισχύος και εθνικού κύρους
-

2. Η Παλαιά και η Νέα Αποικιοκρατία

Παλαιά (15ος-18ος αι.)

- Μετανάστευση εποίκων
- Δημιουργία κοινοτήτων με δυτικούς θεσμούς

Νέα (19ος-20ός αι.) - ΙΜΠΕΡΕΑΛΙΣΜΟΣ

- Επιβολή χωρίς εποίκους
- Έλεγχος υπανάπτυκτων περιοχών
- Χρήση βίας και εξαναγκασμού για οικονομικά/στρατηγικά οφέλη

3. Εξάπλωση των αποικιακών δυνάμεων

- Βρετανία: Αίγυπτος, Σουδάν, Νότια Αφρική, Ινδία, Πακιστάν
- Γαλλία: Βορειοδυτική Αφρική
- Γερμανία, Βέλγιο, Ιταλία: Κεντρική Αφρική
- ΗΠΑ & Ιαπωνία: Ανατολική Ασία
- Ρωσία: Καύκασος, Κεντρική Ασία, Σιβηρία

4. Επιπτώσεις της αποικιοκρατίας.

A. ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ

Πολιτικές και κοινωνικές.

- Δημιουργία τεχνητών κρατών χωρίς συνοχή
- Εμφύλιοι πόλεμοι μετά την ανεξαρτησία
- Εξάρθρωση παραδοσιακών κοινωνιών

Οικονομικές.

- Εκμετάλλευση πρώτων υλών προς όφελος των μητροπόλεων

B. ΘΕΤΙΚΕΣ

- Καταπολέμηση επιδημιών
- Κατάργηση δουλείας σε ορισμένες περιοχές

ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

1. Η εικόνα του ελληνικού κράτους (1830-1880)

Εδαφική κατάσταση

- Προσαρτήσεις: Επτάνησα (1863), Θεσσαλία (1881)
- Αλύτρωτες περιοχές: Ήπειρος, Μακεδονία, Θράκη, Κρήτη, Αιγαίο

Πολιτικό σύστημα

- Συντάγματα 1844 & 1864
- Διατήρηση παλαιών μορφών διακυβέρνησης
- Κομματισμός - τοπάρχες

Οικονομία

- Αγροτικός και κτηνοτροφικός χαρακτήρας
- Αργή μεταποίηση
- Ανάπτυξη εμπορίου χάρη στους Έλληνες της Διασποράς

2. Παράγοντες που εμπόδισαν τον εκσυγχρονισμό

1. Τεταμένες διεθνείς σχέσεις
2. Πολιτική αστάθεια
3. Ανασφάλεια στην ύπαιθρο
4. Χαμηλή διεθνής πίστη

3. Ο εκσυγχρονισμός την εποχή εκείνη.

1. Ισχυρός στρατός & στόλος
2. Οδικά/σιδηροδρομικά δίκτυα
3. Ταχυδρομείο & τηλέγραφος
4. Νέες καλλιέργειες
5. Ασφάλεια μετακινήσεων
6. Ανάπτυξη πιστωτικού συστήματος

4. Οι εθνικές προτεραιότητες = Πρόβλημα

Αλυτρωτισμός

- Θεωρείται ύψιστο εθνικό συμφέρον
- Επισκιάζει ανάπτυξη & εκσυγχρονισμό
- Οι δυναμικές πολιτικές ομάδες ελέγχουν κοινή γνώμη

Εκσυγχρονισμός

- Κριτική στον αλυτρωτισμό
- Προβάλλεται η ανάπτυξη ως προϋπόθεση ισχυρού κράτους

5. Ο Χαρίλαος Τρικούπης.

Θεσμικές μεταρρυθμίσεις

- Διεύρυνση εκλογικής περιφέρειας
- Μείωση βουλευτών
- Αξιοκρατία στη δημόσια διοίκηση
- Εκκαθάριση δικαστικού κλάδου
- Μεταρρυθμίσεις στα Σώματα Ασφαλείας
- Αναδιοργάνωση στρατού & στόλου

Εκπαιδευτικές & αναπτυξιακές πολιτικές

- Αύξηση σχολείων και μαθητών
- Εκσυγχρονισμός προγραμμάτων & βιβλίων
- Ίδρυση τεχνικών σχολών
- Ανάπτυξη βιομηχανίας
- Επέκταση σιδηροδρόμων και οδοποιίας

Οικονομική πολιτική

- Προσέλκυση παροικιακού κεφαλαίου
- Εξωτερικός δανεισμός
- Χρεοκοπία 1893 → παραίτηση

5. Το Κίνημα στο Γουδή (1909) και ο Ελευθέριος Βενιζέλος.

Στρατιωτικός Σύνδεσμος

- Κλήση Βενιζέλου από Κρήτη
- Ανάγκη συνταγματικών και διοικητικών αλλαγών

Μεταρρυθμίσεις Βενιζέλου (1911-1912)

- Ριζική αναθεώρηση Συντάγματος 1864
- Μείωση πλειοψηφίας για ταχεία νομοθέτηση
- Αποκλεισμός στρατιωτικών από το βουλευτικό αξίωμα
- Δυνατότητα απαλλοτριώσεων για δημόσιο συμφέρον
- Καθιέρωση μονιμότητας δημοσίων υπαλλήλων
- Ανασυγκρότηση στρατού και στόλου (γαλλική & αγγλική αποστολή)

Αποτέλεσμα

- Ισχυρή ώθηση στον εκσυγχρονισμό
- Προετοιμασία της χώρας για τις προκλήσεις του 20ού αιώνα